

■ Ἡρώες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Γεώργιος Καραϊσκάκης*

† 23η Ἀπριλίου 1827

*Εἶχε τόσους ἥρωας ἡ Ἑλλάς τοῦ 1821!
Στρατηγὸν ὁμῶς ἓνα εἶχε· καὶ μόνον Αὐτὸν!*

Ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης γεννήθηκε στὶς 23 Ἰανουαρίου 1780 (ἢ 1782) στὸ Μαυρομάτι Καρδίτσας καὶ ἦταν καρπὸς τῆς σχέσης τοῦ ἀρματολοῦ Δημήτρη Καραϊσκού καὶ τῆς μοναχῆς Ζωῆς Ντιμισκῆ, ἀδελφῆς τοῦ κλέφτη Κώστα Ντιμισκῆ καὶ ἐξαδέλφης τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Γώγου Μπακόλα.

Μεγάλωσε μὲ τοὺς θετοὺς γονεῖς του, μία οἰκογένεια Σαρακατσάνων, ἀφοῦ ἡ μητέρα του τὸν ἐγκατέλειψε μὴ ἀντέχοντας τὸν διασυρμὸ μιᾶς παράνομης σχέσης καὶ πέθανε ὅταν ἦταν ὀκτῶ ἐτῶν. Ἀπὸ τὴν μητέρα του, ὁ «γιὸς τῆς καλογοριᾶς» κληρονόμησε τὸν ἀνυπότακτο χαρακτήρα του καὶ τὴν παροιμιώδη βωμολοχία του.

* * *

Στὰ 15 του ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης ἐγκαταλείπει τοὺς θετούς του γονεῖς καὶ σχηματίζει κλέφτικη ὀμάδα ἀπὸ συνομηλικούς του. **Τρία** χρόνια ἀργότερα πέφτει στὰ χέρια τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ὁ ὁποῖος ἐκτιμώντας τὸν ἰσχυρὸ του χαρακτήρα τὸν προσλαμβάνει στὴν σωματοφυλακὴ του. **Στὴν** Αὐλὴ τῶν Ἰωαννίνων ὄχι μόνον ἔμαθε τὴν στρατιωτικὴ τέχνη, ἀλλὰ καὶ στοιχειώδη γράμματα, γραφὴ καὶ ἀνάγνωση.

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1798 ἀκολουθεῖ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ στὴν ἐκστρατεία του κατὰ τοῦ Πασᾶ τοῦ Βιδινίου Πασβάνογλου καὶ ἐρχε-

Ὁ Κατσαντώνης σὲ μάχη.

ται σὲ μυστικὲς διαπραγματεύσεις μαζί του. **Π**ερὶ τὸ 1804 ἐγκαταλείπει τὸν Ἀλῆ Πασᾶ καὶ ἐνώνεται μὲ τὸ σῶμα τοῦ περιφημοῦ κλέφτη Κατσαντώνη. **Σ**υμμετέχει καὶ διακρίνεται σὲ πολλὲς μάχες κατὰ τοῦ πρώην ἀφεντικοῦ του καὶ γίνεται τὸ πρωτοπαλίκαρα τοῦ Κατσαντώνη.

Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1807 ὁ Κατσαντώνης δέχεται νὰ βοηθήσει τὴν ρωσοκρατούμενη Λευκάδα, πού ἀντιμετώπιζε τὸν κίνδυνο ἐπίθεσης ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ. **Ἐ**κεῖ, ὁ Καραϊσκάκης γνωρίζεται μὲ ἄλλους ὀπλαρχηγούς καὶ συναντᾷ τὸν Ἰωάννη Καποδίστρια. **Μ**ετὰ τὴν κατάληψη τῆς Λευκάδας ἀπὸ τοῦ Γάλλους, τὸν Ἰούλιο τοῦ 1807, ὁ Καραϊσκάκης ἐπιστρέφει στὰ Ἄγραφα μὲ τοὺς ἄνδρες τοῦ Κατσαντώνη.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1807 ὁ Κατσαντώνης συλλαμβάνεται ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ καὶ θανατώνεται. **Τ**ὴν ἀρχηγία τῆς ὁμάδας ἀναλαμβάνει ὁ ἀδελφός του Λεπενιώτης καὶ μαζί του ὁ Καραϊσκάκης συνεχίζει τὴν δράση του ὡς κλέφτης. **Τ**ὸ 1809 ἐντάσσεται στὰ ἑλληνικὰ τάγματα πού εἶχαν συστήσει οἱ Βρετανοὶ ὑπὸ τὸν Ριχάρδο Τσώρτς, μὲ σκοπὸ νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς Γάλλους ἀπὸ τὰ Ἑπτάνησα.

Τὸ 1812 μετὰ τὴν διάλυση τῆς ὁμάδας Λεπενιώτη ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ δηλώνει ὑποταγὴ καὶ ἐπιστρέφει στὰ Γιάννινα. **Τ**ὴν περίοδο αὐτὴ ἔγινε καὶ ὁ γάμος του μὲ τὴν Γκόλφω Ψαρογιαννοπούλου, μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε δύο κόρες καὶ ἓναν υἱό, τὸν στρατιωτικὸ καὶ πολιτικὸ Σπυρίδωνα Καραϊσκάκη (1826-1898).

Σπυρίδων
Καραϊσκάκης.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1820, ὅταν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς κηρύχθηκε ἀποστάτης ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνο, ὁ Καραϊσκάκης τὸν βοήθησε ἀρχικὰ, ἀλλὰ ὅταν διαπίστωσε τὸ μάταιο τοῦ ἀγῶνα τὸν ἐγκατέλειψε μὲ τὸν Ἀνδρουῦτσο καὶ ἄλλους Ἕλληνες καὶ δήλωσε ὑποταγὴ στὸν Σουλτᾶνο. **Τ**ὸν Ἰανουάριο τοῦ 1821 συμμετεῖχε στὴν σύσκεψη τῆς Λευκάδας, στὴν ὁποία ἀποφασίστηκε ἡ προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης στὴν Στερεὰ Ἑλλάδα.

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1821 ἀποτυγχάνει νὰ ξεσηκώσει τοὺς Ἀκαρνανέες καὶ καταφεύγει στὰ χωριά τῶν Τζουμέρκων. **Τ**ὸν Μάιο ὀργανώνει στρατόπεδο μὲ ἄλλους ὀπλαρχηγούς τῆς Δυ-

τικῆς Στερεᾶς στο Πέτα τῆς Ἄρτας. Συμμετέχει στίς μάχες κατά τῶν Τούρκων στο Κομπότι (30 Μαΐου καὶ 8 Ἰουνίου), ἀλλὰ τραυματίζεται καὶ ἀποσύρεται γιὰ θεραπεία.

Ἰωάννης Ράγκος.

Τὸν Σεπτέμβριο μαζὶ μὲ ἄλλους ὄπλαρχηγούς καταλαμβάνει τὴν Ἄρτα, σὲ σύμπραξη μὲ τοὺς Ἀρβανίτες. Τὸ 1822 ἐμπλέκεται σὲ διαμάχη μὲ τὸν κλεφτοκαπετάνιο Γιαννάκη Ράγκο (1790-1870), ἐκλεκτὸ τοῦ Ἀλέξανδρου Μαυροκορδάτου, γιὰ τὸ ἀρματολίκι τῶν Ἀγράφων. Ἀπὸ τότε χρονολογεῖται καὶ ἡ διένεξή του μὲ τὸν φαναριώτη πολιτικό.

* * *

Στίς 15 Ἰανουαρίου τοῦ 1823, ὁ Καραϊσκάκης σημειώνει τὴν πρώτη του μεγάλη νίκη κατά τῶν Τούρκων στὴν Μάχη τοῦ Σοβολάκου. Στὰ μέσα τοῦ 1823 προάγεται σὲ στρατηγό, ἀλλὰ ἡ κατάσταση τῆς υἱείας του ἐπιδεινώνεται ἀπὸ τὴν φυματίωση καὶ καταφεύγει γιὰ ἀνάπαυση στο Μοναστήρι τοῦ Προυσοῦ.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πρώτου ἐμφυλίου πολέμου, ὁ Μαυροκορδάτος τὸν κατηγορεῖ γιὰ πράξη ἐσχάτης προδοσίας καὶ τὸν σύρει σὲ δίκη στο Αἰτωλικὸ (1 Ἀπριλίου 1824). Παρότι διαπιστώνεται ἡ ἀνακρίβεια τῶν κατηγοριῶν, ὁ Καραϊσκάκης θὰ ἀποστερηθεῖ ὅλων τῶν ἀξιομάτων του καὶ θὰ ἀναγκασθεῖ νὰ καταφύγει στο Καρπενήσι. Στὰ μέσα τοῦ 1824 μεταβαίνει στο Νάυπλιο, ἔδρα τῆς κυβέρνησης, μὲ σκοπὸ νὰ ἀποδείξει τὴν ἀθωότητά του.

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1824 συμμετέχει στο ρουμελιώτικο σῶμα ποὺ ἐκστράτευσε στὴν Πελοπόννησο, μὲ σκοπὸ νὰ βοηθήσει τοὺς «κυβερνητικούς» στὴν διαμάχη τους μὲ τοὺς «ἀντικυβερνητικούς» (δεύτερος ἐμφύλιος πόλεμος). Ὁ Καραϊσκάκης θὰ

Τὸ στρατόπεδο τοῦ Καραϊσκάκη στὴν Καστέλλα. Ἔργο τοῦ Θεόδωρου Βρυζάκη.

λάβει μέρος στο πλιάτσικο στὴν περιοχή τῶν Καλαβρύτων, ποὺ ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τίς ἀτυχήστερες στιγμὲς τοῦ ἥρωα στὴν ἐπανάσταση τοῦ '21. Στίς 7 Ἀπριλίου τοῦ 1825 συμμετέχει χωρὶς ἡγετικό ρόλο στὴν μάχη στο Κρεμμύδι, ὅπου οἱ Ἕλληνες ἀντιμετώπισαν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ στρατὸ τοῦ Ἰμπραήμ καὶ ἠττήθηκαν κατὰ κράτος.

Η επανάσταση κινδυνεύει και η κυβέρνηση αποφασίζει να στείλει τον Καραϊσκάκη στην Στερεά Ελλάδα, για να αναζωπυρώσει τις επιχειρήσεις κατά των Τούρκων. **Τ**ὸν Μάιο τοῦ 1825 φθάνει στο Δίστομο και ἀποτρέπει τὴν κατάληψη τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς Ἀμφισσας.

Ὁ Καραϊσκάκης ἐφορμᾷ στὴν Ἀκρόπολη. Ἔργο τοῦ Γεωργίου Μαργαρίτη, 1844.

Στὴν συνέχεια προσπαθεῖ νὰ βοηθήσει τοὺς πολιορκημένους τοῦ Μεσολογγίου μὲ κινήσεις ἀντιπερισπασμοῦ, χωρὶς μεγάλη ἐπιτυχία. **Μ**ετὰ τὴν πτώση τοῦ Μεσολογγίου καὶ τὴν καταστολὴ τῆς επανάστασης στὴν Δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλάδα, ὁ Καραϊσκάκης θὰ μεταβεῖ στο Νάυπλιο καὶ θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν κυβέρνηση οικονομικὴ ἐνίσχυση γιὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα.

* * *

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1826 διορίζεται ἀρχιστράτηγος τῆς Ρούμελης, μὲ πλήρη δικαιοδοσία. **Η** πρώτη του ἐνέργεια ἦταν νὰ ἀνακουφίσει τοὺς πολιορκημένους τῆς Ἀκρόπολης τῆς Ἀθήνας. **Σ**τὶς 6 Αὐγούστου νικᾷ τοὺς Τούρκους στο Χαϊδάρι καὶ θὰ ἐπαναλάβῃ τὴν νίκη του δύο ἡμέρες ἀργότερα.

Παρότι σοβαρὰ ἀρρωστος, θὰ ἐπιχειρήσῃ ἐκστρατεία πρὸς τὴν Δόμβραινα τὸν Ὀκτώβριο γιὰ νὰ ἀποκόψῃ τὸν ἀνεφοδιασμό τοῦ Κιουταχῆ πὸν πολιορκοῦσε τὴν Ἀκρόπολη. **Θ**ὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν περιοχὴ καὶ στὶς 24 Νοεμβρίου τοῦ 1826 θὰ σημειώσῃ μεγαλειώδη νίκη ἐπὶ τῶν Τούρκων στὴν Ἀράχωβα, σὲ μία πολυήμερη μάχη, πὸν θὰ ἀναδείξῃ τις στρατηγικὲς του ἱκανότητες. **Γ**ιὰ τοὺς κατακτητὲς ἦταν ἡ δευτέρα μεγάλη καταστροφή μετὰ τὰ Δερβενάκια.

Ὁ Καραϊσκάκης καταστρέφει τοὺς Τούρκους στὴν Ἀράχωβα. Ἐγχρωμὴ λιθογραφία. Peter Von Hess.

Μετὰ τὴν διασφάλιση τῆς κεντρικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας ἐπιστρέφει στὴν Ἀττικὴ γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν Κιουταχῆ, πὸν συνεχίζει τὴν πολιορκία τῆς Ἀκρόπολης (28 Φεβρουαρίου 1827). **Θ**ὰ σημειώσῃ δύο σπουδαῖες νίκες, στο Κερατσῖνι (4 Μαρτίου) καὶ στο Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνα (13 Ἀπριλίου).

Στὶς 21 Ἀπριλίου τοῦ 1827 οἱ ἑλληνικὲς δυ-

νάμεις εἶχαν στρατοπεδεύσει στὸ Φάληρο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν σὲ σὲ μία ἀκόμη μάχη τὸν Κιουταχῆ. **Τ**ὴν ἀρχιστρατηγία εἶχαν ἀναλάβει οἱ ἄγγλοι φιλέλληνες Ριχάρδος Τσῶρτς καὶ ὁ Τόμας Κόχραν, μὲ ἀπόφαση τῆς Γ' Ἐθνοσυνέλευσης τῆς Τροιζήνας. **Ο** Καραϊσκάκης εἶχε διαφωνήσει μὲ τὸ σχέδιο τῆς κατὰ μέτωπον ἐπίθεσης καὶ εἶχε ἀποσυρθεῖ στὴν σκηνή του ἄρρωστος.

Ἡ ἀποβίβαση τοῦ Καραϊσκάκη στὸ Φάληρο (Λεπτομέρεια). Λάδι. Ἔργο τοῦ Κωνσταντίνου Βολανάκη.

* * *

Τὴν ἐπομένη κάποιοι ἔλληνες στρατιῶτες ἐπιτέθηκαν χωρὶς διαταγή κατὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Κιουταχῆ. **Γ**ιὰ νὰ μὴ γενικευθεῖ ἡ σύγκρουση, ὁ Καραϊσκάκης βγήκε ἀπὸ τὴν σκηνή του καὶ κατευθύνθηκε ἔφιππος πρὸς τὸ σημεῖο τῆς συμπλοκῆς γύρω στὶς 4 τὸ ἀπόγευμα. **Μ**ία σφαῖρα, ὅμως, τὸν βρῆκε στὸ ὑπογάστριο καὶ τὸν τραυμάτισε σοβαρά. **Π**αρὰ τὶς προσπάθειες τῶν ἰατρῶν, γρήγορα κατάλαβαν πὼς θὰ κατέληγε. **Ο** ἥρωας μεταφέρθηκε στὸ στρατόπεδό του στὸ Κερατσῖνι καὶ ἀφοῦ μετᾶλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ὑπαγόρευσε τὴν διαθήκη του ποὺ ιδίόχειρα ὑπέγραψε.

Τὴν ἐπομένη στὶς 23 Ἀπριλίου 1827 στὶς 4 τὸ πρωῒ, ὁ Ἀρχιστράτηγος Γεώργιος Καραϊσκάκης ὑπέκυψε στὸ θανατηφόρο τραῦμα του μέσα στὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὸ Κερατσῖνι, ἀνήμερα τῆς ἐορτῆς του. **Ἡ** τελευταία κουβέντα ποὺ εἶπε στοὺς συμπολεμιστές του, κατὰ τὸν στρατηγὸ Μακρουγιάννη ποὺ τὸν ἐπισκέφθηκε, ἦταν: **«**Εγὼ πεθαίνω. **Ο**μως ἐσεῖς νὰ εἴστε μονιασμένοι καὶ νὰ βαστήξετε τὴν Πατρίδα**»**.

Ἄνδριάντας τοῦ Στρατηγοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη. Ἀκτὴ Τζελέπη, Πειραιᾶς.

Ἡ σορός του μεταφέρθηκε στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴν Σαλαμίνα ὅπου ἐτάφη καὶ θρηνήθηκε ἀπὸ τὸ πανελλήνιο.

Αναφέρεται πώς όταν ο Κολοκοτρώνης ἔμαθε τὸν θάνατο τοῦ Καραϊσκάκη «κάθισε σταυροπόδι» καὶ μοιρολογοῦσε σὰν γυναῖκα.

* * *

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καραϊσκάκη ἀνέλαβαν ὁ Κόχραν μὲ τὸν Τσῶρτς τὴν διοίκηση τῆς διεξαγωγῆς τῆς μάχης στὴν πεδιάδα τοῦ Φαλήρου, ὅπου καὶ ἀκολούθησε ἡ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή τοῦ Ἀνάλατου, στὴν σημερινὴ περιοχὴ Φλοίσβου (Φαλήρου), ὅπου εἶχαν οἱ Τούρκοι παρασύρει τοὺς Ἕλληνες μέχρι ποὺ τοὺς περικύκλωσαν.

Ακολούθησε ἡ διάλυση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοπέδου τῆς Ἀκρόπολης καὶ ἡ ἀνακατάληψή της καὶ ἡ διάλυση τοῦ στρατοπέδου τοῦ Κερασινίου. **Ο** Κιουταχῆς πολὺ γρήγορα κατέστειλε τὴν ἐπανάσταση στὴν Στερεὰ Ἑλλάδα.

* * *

Ὁκτώ χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του (1835) ἔγινε μετακομιδὴ τῶν λειψάνων του ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα στὸν Πειραιᾶ, προκειμένου νὰ ταφοῦν ὀριστικὰ στὸ σημεῖο ὅπου ἔπεσε καὶ ὅπου ἦδη εἶχε ἀνεγερθεῖ τὸ μνημεῖο του.

Μαζὶ μὲ τὰ ὀστά τοῦ Καραϊσκάκη, στὸ ἴδιο μέρος καὶ μετὰ ἀπὸ ἐπίσημη τελετὴ ὅπου παρέστησαν ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν, ἐνταφιάστηκαν τὰ ἀντίστοιχα λείψανα τῶν ὑπολοίπων ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων ποὺ εἶχαν σκοτωθεῖ ὑπερασπιζόμενοι τὴν πόλη τῆς Ἀθήνας.

Μνημεῖο γιὰ τὸν Γεώργιο Καραϊσκάκη. Φάληρο.

Ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς Ὀθωνας ἀπότισε φόρο τιμῆς στὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ Καραϊσκάκη, ἐναποθέτωντας πάνω στὴν λάρνακά του τὸ Παράσημο τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἀνωτέρου βαθμοῦ τὸ ὁποῖον ἔφερε, ἐνῶ ἀνέλαβε καὶ τὴν κηδεμονία τῶν θυγατέρων τοῦ πεσόντα ἥρωα.

Τὸ ἔθνος θρήνησε τὸ χαμὸ τοῦ ἥρωα. **Καὶ** δικαίως, διότι ἡ ἀπώλειά του ὑπῆρξε ἀνεπανόρθωτη. **Ὁ** Καραϊσκάκης ἦταν

Ἄγαλμα Γεώργιου Καραϊσκάκη. Ἔργο τοῦ Φωκίου Ρώκ. 1937. Πεδίον τοῦ Ἄρεως.

αδύνατος, φιλάσθενος (ἔπασχε ἀπὸ φυματίωση), μέτριος τὸ ἀνάστημα, ιδιαίτερα νευρικός, ὀξύθυμος, βωμολόχος καὶ ὑβριστής. **Α**λλὰ εἶχε χαλύβδινη θέληση, δύναμη σκέψης καὶ κριτικῆς καὶ ιδιαίτερη ικανότητα στὴν ταχύτατη λήψη ἀποφάσεων καὶ ἐκτέλεση αὐτῶν. **Μ**ὲ μία λέξη, ἦταν ἡγέτης...

Τύμβος Γεωργίου Καραϊσκάκη.
Νέο Φάληρο.

*Γεωργίου Καραϊσκάκη,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσι
καὶ ἐνδόξως πεσόντος
ἐν τῇ Μάχῃ τοῦ Φαλήρου
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγές: <https://www.sansimera.gr/biographies/1259> καὶ Περιοδικὸν τῆς Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδειας, Ἀθῆναι, 8.5.1927. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

